

REDACTAREA UNEI TEZE DE DOCTORAT*

„Originea unei lucrări originale este întotdeauna urmărirea unui fapt care nu se încadrează în ideile acceptate până atunci.“

Claude Bernard (1812-1889)

Definită sumar, teza de doctorat este o lucrare științifică de o amploare mai mare decât o lucrare științifică obișnuită, în vederea obținerii unui titlu în ierarhia profesională și științifică. În afară de acest obiectiv de prestigiu, o teză de doctorat concepută cu multă seriozitate urmărește mai multe scopuri:

- inițierea candidatului în metodologia cercetării științifice, prin efectuarea unei cercetări originale sub călăuzirea unui conducător științific;
- deprinderea de a consulta literatura medicală de specialitate și de a face o sinteză a datelor într-o anumită temă (o revistă generală, o monografie);
- deprinderea de a redacta o lucrare științifică;
- în fine, dar nu în cele din urmă, o teză de doctorat în științele medicale are și menirea de a aduce o soluție în folosul sănătății oamenilor. Ca orice cercetare științifică, teza de doctorat nu poate să rămână un simplu exercițiu, ci trebuie să aibă o finalitate practică, să rezolve un aspect, oricât de neînsemnat, din multiplele probleme ale sănătății oamenilor.

Într-un anumit sens, efectuarea cu succes a unei astfel de lucrări are și semnificația obținerii unui grad de maturitate de către candidat, în activitatea științifică. În țara noastră, teza de doctorat este concepută astfel ca un act important, nu numai pentru formarea și promovarea cadrelor, ci și pentru beneficiul pe care astfel de lucrări îl aduc în folosul colectivității.

Structură

Ca lucrare științifică, teza de doctorat se încadrează în mod uzual în categoria lucrărilor științifice originale, bazate pe observații făcute pe oameni (studii clinice controlate, epidemiologice, populaționale), ori pe cercetări efectuate pe animale (lucrări experimentale conform metodologiei cercetării științifice). Ca dimensiuni ale tezei, se acceptă 100-150 pagini (Ramon Y Cajal, 1968), din care cel puțin două treimi rezervate părții originale (cercetărilor proprii). O teză care ajunge sau depășește 200 pagini nu câștigă în stimă, ci, dimpotrivă, devine obositoare pentru lectură, ridicând și legitime suspiciuni cu privire la contribuția

reală, personală a autorului (lucrări cu prea multă umplutură din literatura consultată lasă în umbră contribuția personală a autorului).

Structura generală este următoarea:

- *Titlul* trebuie să fie bine formulat, pentru a corespunde temei alese și conținutului tezei;
- *Prefața/introducerea*. În această secțiune (3-5 pagini), autorul motivează alegerea temei pentru teza sa, arătând importanța, actualitatea sau semnificația subiectului ales, precum și ceea ce își propune și speră să rezolve prin cercetarea sa.

Nu toți autorii reușesc însă să scoată în evidență aceste lucruri, justificându-și astfel lucrarea lor. După cum Ramon Y Cajal remarca în cartea sa: *Reglas y consejos sobre investigacion cientifica* (tradusă în românește cu titlul: *Drumul spre știință*, 1968), „numeroase teze de doctorat par făcute nu cu dorința de a aduce lumină asupra unui subiect oarecare, ci pentru a lăsa să strălucească elocvența celui ce a scris-o și pentru a se debarasa într-un fel oarecare de greul compromis de a scrie fără a-și fi dat măcar osteneala de a gândi temeinic asupra subiectului respectiv“. În continuare, marele savant spaniol observa: „abundența de lucrări cu titluri ce par inventate în mod special pentru lene: «Idei generale asupra.....», «Introducerea la studiul», «Considerații generale asupra», etc.“

În această scurtă secțiune a tezei, este important ca autorul să precizeze deci, de la început și foarte clar, care este ideea, esența cercetării propuse și scopul urmărit.

Atât cititorii cât și referenții citesc cu multă atenție partea introductivă a lucrării, pentru a se orienta de la început asupra acesteia. Ni se pare instructivă de citat opinia unui autor care spunea (în glumă sperăm): „Nu sunt dintre acei care cred că prefața se scrie, dar nu se citește. Uneori prefața este suficientă“ (Bailey, 1956).

- *Urmează cuprinsul* (tabla de materii), cu enunțarea în ordine a capitolelor tezei.
- *Starea actuală a temei cercetate* este următoarea secțiune a tezei, unde autorul bazându-se pe o documentare laborioasă face o trecere în revistă cuprinzătoare a lucrărilor efectuate până atunci.

* Marin Gh Voiculescu – Scrisul medical ca tehnică și artă, cap. 34, p. 114-117, Editura Academiei RS România, București, 1987

Prezentarea acestora nu trebuie făcută numai descriptiv, protocolar, ci în mod critic, evaluând ceea ce s-a realizat cu succes până atunci și ceea ce a rămas nerealizat în domeniul dat, în care, desigur, autorul se înscrie cu cercetarea sa.

Această parte a lucrării nu trebuie să fie prea stufoasă. De multe ori, autorul își face însă o glorie în a-și etala documentarea ce o posedă, dezvoltând prea mult această parte generală a lucrării, care nu trebuie să depășească o treime din volumul tezei.

Calitatea acestei părți se judecă nu atât în funcție de bogăția documentării, cât de o bună selectare a lucrărilor care au o legătură cu subiectul tezei, de menționarea celor mai recente publicații, precum și de o bună analiză a lucrărilor citite.

După această parte (secțiune) a tezei, urmează partea consacrată cercetării personale, prezentată în capitolele clasice ale unei cercetări, după cum urmează:

- *Material și metode.* În această secțiune, se specifică exact materialul luat în studiu și metodele (tehnicele) de cercetare folosite, redate în detaliu, inclusiv sursele posibile de eroare.
- *Rezultatele* obținute formează un alt capitol de bază, în care autorul prezintă rezultatele obținute, expuse descriptiv și în tabele, grafice, ilustrații (fotografii, microfotografii, radiografii, scheme, desene). Se prezintă și semnificația statistică a rezultatelor respective.
- În capitolul următor, *Discuții*, autorul analizează rezultatele obținute, arată semnificația lor și le compară cu cele ale altor autori, punând în evidență controversele și făcând sugestii pentru noi cercetări.
- În următorul capitol, se redau *concluziile* rezultate din cercetare și se arată care este semnificația lor tehnică și practică, cu propuneri de aplicare.
- Capitolul final cuprinde Bibliografia lucrării, redată în ordine alfabetică și citată în text după numărul referinței bibliografice.

Alteori teza poate să aibă o altă structură, fiind alcătuită dintr-o sinteză a mai multor cercetări originale ale autorului, într-o anumită temă, lucrări care au fost comunicate sau numai parțial publicate și au fost completate cu noi cercetări în același domeniu de preocupări.

Mult mai rar, teza poate consta dintr-o carte (Whitehead, 1951) – o monografie – scrisă pe o anumită temă la un înalt nivel și în care autorul face o amplă sinteză a cunoștințelor din sfera respectivă, adăugând și rezultatele cercetărilor personale.

Cum se scrie o teză de doctorat

O asemenea lucrare științifică necesită câțiva ani de lucru, dintre care, numai pentru redactare, trebuie

rezervate cel puțin 6 luni. Se scrie. Se reface. Se contemplă. Se rescrie. Se cere sfatul conducătorului științific căruia nu-i place să i se prezinte lucrarea finită pentru avizare, fiecare capitol fiind discutat și definitivat împreună cu acesta.

Este bine să se consulte câteva modele (reușite) de teză (disertație). Se va consulta o carte despre scrisul științific medical. Se va porni cu un plan (cum este cel prezentat mai sus), având grijă de a separa net datele din literatură de cele proprii. O mixtură nu se admite. Se vor schița capitolele, se vor nota idei și se va scrie zilnic, paralel cu documentarea și ulterior cu cercetarea.

Este bine să avem proaspete în minte datele culese din cercetarea noastră și să nu lăsăm redactarea la urmă când se pot uita unele detalii.

Pentru scris și concepție se va profita de perioadele de capacitate intelectuală și fizică maxime, folosind mai ales prima parte a zilei (conform proverbului „dimineața este mai înțeleaptă ca seara”) (Seviakov, 1962), deși alții lucrează mai bine seara și noaptea, după ce s-au odihnit după amiază. Există perioade de inspirație nu numai în literatură, dar și în știință, de care trebuie ținut seama. „Inspirația este necesară atât în poezie, cât și în geometrie” spunea Pușkin.

O atenție deosebită se va da concluziilor (clar și concis formulate) care trebuie să rezulte din cercetarea proprie și nu din experiența ori lucrările altora.

Redactând bibliografia la zi, candidatul poate avea surpriza de a mai găsi și alte lucrări publicate cu același subiect, chiar și o lucrare cu rezultate similare. Aceasta constituie deziluzia cercetătorului în căutarea de a aduce ceva nou. JB Herrick (1861-1954) ne relatează cum a descoperit cu bucurie titlul lucrării sale în revista de titluri și rezumate științifice „Jahres-Bericht”. Bucuria sa a încetat însă imediat când, după anunțarea titlului, a citit un epitom scurt, clar și precis: „Nichts neues“! (nimic nou).

Controlul final al lucrării

Ca orice lucrare științifică – și mai mult decât o lucrare științifică obișnuită – teza de doctorat trebuie supusă, după terminare, unui control riguros final, făcut în primul rând de autor. Acesta va recurge la avizul unor colegi din colectivul de lucru, pentru lectura tezei și pentru observații critice. O metodă bună este de a prezenta unele capitole din partea originală a lucrării în colectivul de disciplină, ori de catedră, sau sub formă de comunicări la societatea științifică de specialitate pentru descoperirea unor erori și lacune și pentru remedierea lor. Avizul final va fi dat de către conducătorul științific.

Toate aceste avize sunt necesare și utile, dar autorul va trebui să țină seamă că lucrarea poartă un singur

nume și că reputația sa de cercetător științific și gradul său de maturitate sunt angajate în fața tuturor. În acest sens, ni se pare oportun de citat aici remarcă lui J. Chalmers Da Costa (1863-1933) care spune: „A scrie un articol de orice fel înseamnă, într-o anumită măsură,

a te revela pe tine însuși. De aici, chiar un articol medical este, într-un anumit sens, asemănător unei autobiografii.“

Cu atât mai mult, teza de doctorat este relevantă pentru pregătirea și personalitatea autorului.

BIBLIOGRAFIE

Bailey P – Amer J Psychiat, 1956, 11. 387.

Ramon Y Cajal S – Drumul spre știință (traducere), Ed. Politică, București, 1968.

Seviakov ID – Cum se întocmește o disertație, *Rev Înv Sup*, 1962, 4-5, 43.

Whitehead R – Preparation of Thesis for Higher Degrees. *Lancet*, 1951, 11, 323.